

Föreningshandbok version 1



Innehåll

Föreningsjuridik	3
Stadgar.....	3
En förening – vad innebär det rent juridiskt?	4
Det juridiska ansvaret i en förening/styrelse	4
Betalansvar för styrelsen och föreningen.....	5
Skillnaden mellan att bryta mot stadgarna och att inte följa stadgarna.....	5
När olyckan är framme – hur fungerar det med försäkringar?	6
Vad innebär försäkringen?.....	6
Vilka omfattas av försäkringen?.....	6
Hur mycket kan man få i ersättning?	6
Om föreningen blir utsatt för brott	7
Sammanfattning – viktigt att tänka på.....	7
Läs mer:	7
Ekonomi	8
Bidrag från kommun, landsting och staten.....	8
Kommun- och landstingsbidrag	8
Arbetsmarknadsstöd för anställning.....	10
Medlemsavgifter	11
Lotterier, försäljning, insamling	12
Starta en Unga Allergiker-förening.....	12
Byt till bank med bättre ränta	14
Testamenten	17
Fonder som brukar ge bidrag	20
Idéer kring värvning	24
Argument för medlemskap.....	25
Hur vi tar hand om nya medlemmar.....	29
Planera för verksamhet.....	30
Styrelsearbete.....	31

Lokalt styrelsearbete	31
Roller i styrelsen.....	32

Föreningsjuridik

Det finns ingen lag om ideella föreningar i Sverige utan det närmaste som finns är en lag om ekonomiska föreningar, som förvirrande nog kallas Föreningslagen i folkmun.

En ekonomisk förening är en förening som har som mål att tillvarata medlemmarnas ekonomiska intressen, t.ex. en bostadsrättsförening eller ett kooperativ. En allmännyttig ideell förening (som Astma- och Allergiförbundet är) har ett ideologiskt ändamål, bygger på en idé och är beroende av ideellt aktiva. Så för att upprepa, det finns ingen lag som reglerar ideella föreningar. Andra länder har det men inte Sverige.

Det närmaste en lag om ideella föreningar som finns är lagen om föreningsfrihet, en svensk grundlag som säger att vem eller vilka som helst har rätt att bilda en förening tillsammans om nästan vad som helst. Det betyder att en ideell förening i Sverige kan se ut nästan hur som helst och inte heller behöver registrera sig hos någon myndighet.

Stadgar

Vill man veta vad som gäller i den förening man är medlem eller aktiv i får man läsa föreningens stadgar. Stadgarna reglerar:

- Syftet eller ändamålet med föreningen.
- Vilken verksamhet som den ska bedriva.
- Vilka som får bli medlemmar.
- Hur beslut fattas.
- Vad som krävs för att bli vald representant i olika organ.

- De olika organens funktion (ex. årsmötet, kongressen, styrelse, valberedning, revisorer).

Föreningen eller styrelsen får inte fatta beslut som står i strid med ändamålsparagrafen eller inriktningen på föreningens verksamhet.

Stadgarna kan endast ändras av förbundets kongress. En förening kan på sitt årsmöte förvisso göra tillägg till förbundets normalstadgar, men de får inte stå i strid med normalstadgarna och eventuella tillägg ska alltid anmälas till förbundsstyrelsen.

En förening – vad innebär det rent juridiskt?

För att bilda eller vara en ideell förening behövs egentligen bara tre saker: Stadgar, styrelse och medlemmar.

För att bilda en förening inom Astma- och Allergiförbundet behövs minst tre medlemmar och för att bilda en styrelse i föreningen behövs tre medlemmar som är villiga att ingå i styrelsen.

Det finns inget lagkrav på att föreningen måste registrera sig hos någon myndighet (som t.ex. en bostadsrättsförening eller en stiftelse måste göra). Men om föreningen vill hyra lokal eller öppna ett bankkonto i föreningens namn måste den ha ett organisationsnummer, något man ansöker om hos Skatteverket.

Det som händer juridiskt när man bildar en förening är att föreningen (inte en enskild person) blir en s.k. juridisk person som har rättskapacitet. Det innebär att föreningen, ingå avtal o.s.v. för att kunna göra det måste den ha valda representanter som kan företräda föreningen. En "förening" kan ju inte skriva under avtal – det kan bara människor göra.

Det juridiska ansvaret i en förening/styrelse

En förening är en juridisk person vilket innebär att alla avtal, tillgångar, lokaler, inventarier med mera som ingås eller köps in i föreningens namn ägs av föreningen som sådan, inte av representanterna eller någon annan enskild person.

Att föreningen är en juridisk person är viktigt att känna till ur ett annat perspektiv också. Enligt Brottsbalken kan en juridisk person inte begå brott (som omfattas av Brottsbalken), endast privatpersoner. I praktiken betyder det att om styrelsen beslutar att föreningens tillgångar ska föras över till en viss person så är det inte föreningen

som riskerar att bli åtalad för förskingring, utan den person (antagligen kassören i det här fallet) som för över pengarna.

Likaså om ett årsmöte beslutar att föreningen ska bryta mot någon lag, så är det inte deltagarna på årsmötet eller föreningen som riskerar åtal, utan den person eller de representanter för föreningen som verkställer beslutet och utför den brottsliga handlingen.

Det går alltså inte att komma undan personligt straffansvar när någon förskingrar pengar eller begår någon annan brottslig handling genom att hänvisa till att styrelsen eller årsmötet beslutade att jag skulle göra det.

En juridisk person kan vara part i ett domstolsärende och även om en juridisk person inte kan begå brott enligt Brottsbalken så kan föreningen fortfarande göra sig skyldig till avtalsbrott och brott mot andra lagar.

Betalansvar för styrelsen och föreningen

Om föreningen har dragit på sig skulder eller påminnelseavgifter för obetalda fakturor så har enskilda medlemmar eller privatpersoner inget betalansvar för föreningen. Undantaget är om en styrelseledamot lämnat felaktiga uppgifter eller på annat sätt betett sig på ett bedrägligt sätt som skadar föreningen eller dess ekonomi, då kan personligt ansvar uppstå.

Skillnaden mellan att bryta mot stadgarna och att inte följa stadgarna

Det är skillnad på att bryta mot stadgarna och att inte följa stadgarna. Om föreningen inte gör allt som står att den bör göra i stadgarna brukar inget särskilt ske. Till exempel står det i stadgarna att läns- och regionföreningen ska stötta sina lokalföreningar, men den läns-/region-föreningen som inte gör det får inga konsekvenser. Det står också i stadgarna att lokalföreningen ska påverka det lokala samhället för ökad tillgänglighet, men många föreningar bedriver en helt annan form av verksamhet utan att riskera repressalier eller sitt förtroende.

Däremot är det värre om föreningen (styrelsen) tar beslut eller gör saker som står i direkt strid mot stadgarna, t.ex. går emot förbundets ändamål genom att inrikta sin verksamhet på människor med KOL eller diabetes fastän vi är till för de med astma och allergi. Eller om man inte följer de tidsgränser för årsmötet och årsmötets handlingar,

eller om man tar beslut på årsmötet som går emot stadgarnas beslutsprocess och majoritetsprincip.

När olyckan är framme – hur fungerar det med försäkringar?

Astma- och Allergiförbundet har via sitt medlemskap i samarbetsorganisationen Funktionsrätt Sverige! (f.d. HSO) tecknat en samlingsförsäkring via Folksam. Den gäller för alla medlemsförbund som är anslutna till försäkringen, deras distrikt och föreningar samt i eventuella samarbetsorgan i län och kommuner.

Vad innebär försäkringen?

Här är några exempel då försäkringen kan ge ersättning; vid inbrott, vatten- eller brandskador om föreningen har en egen lokal, egendomsskador, personskada, rättsskydd vid advokat- och/eller rättegångskostnader, försäkring, bedrägeri, krisbearbetning, sjukdoms- och olycksfall vid tjänsteresa.

Vilka omfattas av försäkringen?

Försäkringen gäller för alla nivåer inom förbundet, såväl lokal- som länsföreningar och riksförbundet, den gäller för såväl förtroendevalda som anställda eller medlemmar som deltar i aktiviteter som anordnas av föreningen eller förbundet. Försäkringen gäller endast om den som deltar i aktiviteten är (betald) medlem i Astma- och Allergiförbundet. Därför är det viktigt för föreningen att säkerställa att de som deltar i föreningens aktiviteter också är medlemmar i förbundet.

Försäkringen gäller även för personer som deltar som representant för föreningen eller förbundet på ett möte i något externt samarbetsorgan, ex. samrådsmöte i kommunala handikapprådet, HSO eller på någon myndighet.

Dessutom gäller försäkringen vid påbörjad resa till/från en aktivitet eller samrådsmöte.

Hur mycket kan man få i ersättning?

Det skiljer sig rätt kraftigt hur mycket man kan få i ersättning beroende på vad saken gäller. Dessutom måste man betala en självrisk som också kan variera, det vanligaste är att den är en procentsats av det belopp man kan få ut i ersättning.

Om föreningen blir utsatt för brott

Kom ihåg att polisanmäla ifall föreningen eller någon av dess medlemmar blir utsatta för ett brott. Ofta är polisanmälan ett krav från försäkringsbolaget för att kunna göra en skadeanmälan och få ut ersättning. Polisanmälan kan göras via webben eller genom att ringa 114 14.

Vid skada eller frågor om försäkringsvillkoren kontaktar du i första hand förbundskansliet. Det går även att ringa direkt till Folksam på telefon 08-772 80 20 om du har frågor som rör försäkringen.

Sammanfattning – viktigt att tänka på

Det finns ingen lag som reglerar ideella föreningar i Sverige!

Föreningsfriheten är en svensk grundlag som innebär att alla människor har rätt att sammansluta sig med andra för enskilda eller allmänna syften, men innebär också en rätt att inte bli medlem i en viss förening mot sin vilja. Myndigheter eller andra får inte lägga sig i föreningens inre liv eller vilka som är medlemmar.

Stadgar är föreningens "lagbok", men alla situationer som kan uppstå regleras inte i stadgarna, då får man gå på vad som räknas som "god förenings sed", det vill säga hur andra liknande föreningar brukar agera i liknande situationer.

En förening omfattas av de vanliga lagarna som gäller i samhället, t.ex. bokföringslagen, brottsbalken, personuppgiftslagen, avtalslagen m.fl. Har föreningen anställd personal omfattas den av ytterligare lagar såsom Lagen om anställningsskydd (LAS), Medbestämmandelagen (MBL), Semesterlagen osv.

Läs mer:

Juridikboken för ideella föreningar – Idealistas förlag

Du kan läsa mer om försäkringsvillkoren på Folksams hemsida:
folksam.se/handikappforbunden

Starta förening i sex enkla steg på Föreningssidorna

Länk till Skatteverkets sida om ideella föreningar;

<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/foreningar/ideellforening.4.6a6688231259309ff1f800028215.html>

Ekonomi

Så fort man vill göra något behövs det pengar. Men hur finansierar vi verksamheten?

Kom ihåg, pengar är inte allt. Det är viktigare att ha engagerade medlemmar än en välfylld föreningskassa. Målet är inte att samla pengar på hög. Målet är att få fram pengar så att de aktiva kan göra det som de brinner för.

Bidrag från kommun, landsting och staten

I stort sett alla kommuner och landsting ger bidrag till handikapporganisationer, och till barn- och ungdomsverksamhet.

Det finns två huvudtyper av bidrag:

- Organisationsbidrag Uppfyller föreningen villkoren och söker i tid får man bidrag.
- Projektbidrag Här räcker det inte med att uppfylla villkoren. Bidragsgivaren avgör vilka ansökningar denne tycker är bäst – övriga blir utan.

Kommun- och landstingsbidrag

Grundbidrag

Nästan alla kommuner och landsting har ett grund- eller verksamhetsbidrag när man är en handikappförening och ytterligare bidrag om man har barn- och

ungdomsverksamhet. Tanken bakom är att man vill se till att organisationen kan ha en grundläggande verksamhet, ibland står man också för kostnaden för en kontorslokal.

Ett grundbidrag baseras ofta (men inte alltid) på antalet medlemmar och/eller vilka aktiviteter man har. Kan också ges i form av gratis kontorslokal för föreningen.

Vill föreningen få sitt grundbidrag höjt måste man tala om sitt behov av höjt bidrag på ett övertygande sätt. Att ta kontakt med handläggaren är väldigt bra. När föreningen har kommit fram till vad man vill göra, och varför nuvarande bidrag inte räcker, är det rätt tid att boka in en träff – alltså innan man skrivit färdigt sin ansökan om bidrag. Då kan ni resonera med handläggaren om hur ansökan ska utformas.

Har ni kontakt med någon politiker är det också en väg: försök få kommunen eller landstinget att prioritera allergierna högre. Allra bäst är det om man har kontakt med politiker ur olika partier – både ur den styrande majoriteten och från oppositionen.

Projektbidrag

Föreningarna har möjlighet att söka bidrag för att göra något mer särskilt, exempelvis att genomföra ett tidsbegränsat projekt.

Ibland varierar det från år till år vilka projekt man kan få bidrag för. Så det behöver man ta reda på – enklast genom söka på kommunens/landstingets hemsida men man kan också ringa till kommun- eller landstingsväxeln och be att få reda på vilka projektbidrag som är aktuella.

En sak gäller i alla fall alltid: man får inte projektbidrag för sin ordinarie verksamhet. Det ska vara "något nytt".

Tips:

- **KOLLA** på din kommun eller region/landstings hemsida vad som gäller hos dig! Det går också bra att ringa till växeln så kopplar de dig till rätt ställe. Deras uppgift är just det – att hjälpa dig.
- **TÄNK PÅ** att läsa villkoren för att få bidragen. Ansökan måste vara inne i tid och den ska ta med det som behövs för att uppfylla villkoren för att få bidrag. Skriv också in i BG- eller PG-kontot som bidraget kan skickas till.
- **TIPS** Se hur andra organisationers ansökningar såg ut, de kan finnas på kommunen/landstingets hemsida. Du kan också kontakta dem för att få se dem, de är offentliga handlingar.

Ledarutbildnings- och kursbidrag

I en del fall kan man få bidrag för utbildningar. Framst om man satsar på att utbilda barn- och ungdomsledare.

Nystartbidrag

Nystartade föreningar kan få ett särskilt bidrag. Det är vanligt i kommuner som annars kräver att föreningen funnits i minst ett år innan de ger den bidrag.

Aktivitetsstöd

Särskilt för barn- och ungdomsverksamhet kan man få ett bidrag för varje aktivitet man har. Det finns särskilda blanketter att fylla i för detta. Här ska man ange namnen på deltagarna och ledaren samt datum. Det finns ingen lag som reglerar ideella föreningar i Sverige.

Arbetsmarknadsstöd för anställning

Vill föreningen anställa någon för att sköta en del av verksamheten finns det bidrag att söka. Lönebidrag, trygghetsanställning, anordnarbidrag heter de. Det är de lokala arbetsförmedlingarna som tar besluten – det gör att samma bidragsregler tolkas ganska så olika från ort till ort, till och med från handläggare till handläggare på samma ort.

Bidragen är till för att underlätta för personer som har det svårt att få jobb, personer med något funktionshinder, ungdomar, äldre, långtidsarbetslösa, nyanlända...

Oavsett vilken stödform det handlar om kommer det att kosta föreningen en hel del, både i form av pengar och i form av arbete (en anställd gör inte bara saker – den kräver också att arbetsgivaren ger arbetsledning, bryr sig om den anställde).

Tips:

- Kolla med arbetsförmedlingen för att resonera om möjligheterna att få bidrag som är tillräckliga för en finansiering.
- Om ni redan har en person som ni vill ska börja jobba hos er, ta reda på personnumret och vilken handläggare hon/han har på arbetsförmedlingen.

- Behöver ni hjälp kan ni också ta kontakt med förbundets organisationsombudsman för att ta del av erfarenheterna från andra håll i landet.

EU-bidrag

Regelverken för EU-bidrag är omfattande, administrationen som krävs är det också. Det här är inget man söker för mindre projekt.

Det finns många olika EU-bidrag. Vilka man kan söka ändrar sig från år till år – och beror också på var man är i landet. I många kommuner finns det EU-samordnare. De vet vilka bidrag som man kan söka just nu. Kontakta denne för att resonera om olika projekt och deras förutsättningar.

Det är svenska myndigheter man får prata med, alltså inga tjänstemän i Bryssel. Det är också svenska myndigheter och politiker som fattar beslut om bidragen.

Många bidrag kräver "egenfinansiering" på minst halva kostnaden. I många fall kan det också vara en fördel att vara flera som söker tillsammans. Det kan vara ett tillfälle att skapa nya kontakter och samarbeten.

Intäkter från medlemmarna

Medlemsavgifter

Den lokala allergiföreningen

Förbundet betalar ut ett verksamhetsbidrag för varje betalande medlem föreningen har vid årsslutet. Fler medlemmar ger alltså högre bidrag. Föreningen får 100 kr per huvudmedlem (den förste i hushållet) och 50 kr per familjemedlem. För att få bidraget ska föreningen leverera sin verksamhetsberättelse till förbundet.

Region-länsförening

Regioner och länsföreningar kan ta ut en medlemsavgift av de lokala föreningarna, antingen en summa per medlem eller en fast summa per förening.

Lotterier, försäljning, insamling

Att ha ett lotteri under ett möte eller läger, bussutflykt är ett mycket väl beprövat sätt att få in pengar av medlemmarna. Läs mer om lotterier längre fram i det här dokumentet. För att ha lotteri på ett internt arrangemang krävs inget tillstånd.

Swish

Kontanter blir allt ovanligare, mobiler däremot finns i nästan alla händer. Skaffar föreningen swish blir det mycket lättare att ordna lotterier. Förbundet har Swish för nya medlemmar och för de olika fonderna, kolla med förbundskansliet för aktuella nr och manual hur man gör.

Nystart av förening eller UA-förening

Nystart av en förening

Det kan vara lättare att vara aktiv om föreningen ligger nära en själv. Det behöver inte krävas så mycket för att starta en ny förening. Det behövs en handfull som vill göra något tillsammans och att en av dem är beredd att ta hand om pengarna (samt att man får någon hederlig person att bli revisor, alltså någon som kollar hur föreningen sköter ekonomin). Det är inte någon komplicerad sak att sköta ekonomin i en liten förening.

När en förening bildas får den ett startbidrag av förbundet på 10 000 kr. Halva beloppet så fort det finns någonstans att skicka pengarna och andra halvan när förbundet fått en verksamhetsberättelse.

Förbundskansliet hjälper till med råd och stöd för de som vill starta en förening.

Starta en Unga Allergiker-förening

Att stötta ungdomar i föreningen, eller dess närhet, kan vara ett sätt att få pengar till mer verksamhet. Unga Allergiker ger ett startbidrag på 3-5 000 kr till nystartade föreningar, dessutom ett årligt bidrag på flera tusen samt möjlighet att söka projektbidrag från UA Riks. Det finns också goda möjligheter att få kommunala bidrag till en ungdomsförening.

Om det finns en grupp ungdomar som är intresserade är det ett stöd för dem om vuxen-föreningen ställer upp, under en period eller tills vidare, med att sköta ekonomin. Den kan då ligga på egna konton i den ordinarie bokföringen så att de går att särskilja, och utan att föra med sig särskilt mycket merarbete.

Tänk då också på att detta är ungdomar som ska lära sig självständigt föreningsarbete. De måste få stor frihet att använda sina egna medel.

Ha studiecirklar

Att genomföra en cirkel är inte bara en bra föreningsaktivitet som ger gemenskap och sammanhållning. Det ger också pengar. Förbundet ger 100 kr i bidrag per cirkeldeltagare. En cirkel innebär att man är en grupp på minst 3-4 personer som träffas minst 3 gånger.

Det finns cirklar för t ex hur man arbetar i en förening och vad styrelseuppdraget innebär, men också om kost och hälsa eller andra ämnen som man kan vilja veta mer om. Man kan också använda cirklar för att få med fler i föreningen. Det går bra att arrangera cirklar där även de som inte är medlemmar är deltagare (när cirkeln startar i alla fall, men gärna i slutet).

Kontakta din ABF-avdelning så hjälper de dig med det praktiska.

När cirkeln är genomförd – skicka in en kopia på deltagarlistan till förbundet så kommer pengarna.

Tjäna pengar på pengar

Har föreningen mer pengar än som behövs för den löpande verksamheten kan det vara lönsamt att fundera över var man placerar pengarna.

Aktie- eller räntefonder

Speciellt aktiefonder innebär både en förtjänstmöjlighet och en förlustrisk. Historiskt sett har aktiefonder gett bättre avkastning än bankräntan. Men ska föreningen satsa en del av sina tillgångar på en aktiefond bör det vara pengar man inte kommer att behöva på flera år. Då minskar risken att man måste ta ut pengarna under dåliga börstider.

Det finns så kallade "etiska fonder" där de som placerar sina pengar kan ange att någon procent av avkastningen ska gå till den förening man själv väljer. En av dem är Swedbank Roburs Humanfond. Två procent av avkastningen går till Astma- och Allergiförbundet om givaren anger det. Sätter föreningen alltså in pengar där stöder de samtidigt förbundets verksamhet.

Byt till bank med bättre ränta

Det lönar sig nästan alltid att se över vilka konton olika banker och finansinstitut erbjuder.

Be flera banker komma med erbjudanden. Ni kommer att bli överraskade över hur mycket det skiljer mellan dem. Glöm inte de mindre bankerna. Tittar föreningen på andra ställen än banker att förvara överskottspengar – kolla alltid att de har insättningsgaranti. Det är ju snopet om alla pengar försvinner i en konkurs...

Se över utgifterna

En krona man inte gör av med är lika lönsam som en krona man tjänar. Sparsamhet är väldigt bra men bara så länge den inte går ut över verksamheten. Vi vill ha pengar till verksamhet, inte till att samla på hög. Vårt mål är ett bra liv för alla med astma och allergi – inte en hög summa på något konto.

E-post och sms istället för porto och kuvert

Allt fler föreningar övergår till att skicka ut information via e-post och den egna Facebook-gruppen istället för med posten. De som inte har e-post får man fortfarande skicka post till, men besparingen blir stor.

Vill föreningen nå medlemmarna via brevlådan kan ett bra alternativ vara att göra ett enkelt medlemsblad i lite kraftigare papper och skicka ut ett par gånger om året. Man ökar tryckkostnaden men sparar in på kuverten samtidigt som man kan presentera sin information utförligare och mer lockande.

Lokalkostnader

På väldigt många orter står kommunen för lokalkostnad om man samsas med andra organisationer för funktionshindrade. Då är kostnaden oftast mycket låg.

Att ha en helt egen lokal är lockande, men samtidigt dyrt och kräver regelbunden skötsel. Är föreningen livaktig kan det till och med vara ekonomiskt vettigt. Är aktiviteten däremot låg är det en helt onödig kostnad att betala för en lokal som nästan alltid står tom.

Begär in offerter

Handlar det om som kostar lite mer kan man tjäna en hel del genom att begära in offerter för t.ex. busshyra, kursplats, ljudutrustning, datorer. Ta in minst tre offerter så ni kan jämföra dem med varandra. En offert begär ni enklast genom att mejla ett antal företag (fler än tre). Då kommer det svar från dem som är intresserade. Det går förstås också bra att ringa men det tar längre tid.

En bra sak med att ta in offerter är också att man måste tänka efter vad det är man egentligen vill ha. All "överstandard" är en överkostnad. En riktigt kraftfull dator kostar mycket mer än en standarddator, och är säkert bra om man vill spela dataspel på den. Ska den bara vara till för att göra ett enkelt medlemsblad och för att sköta föreningens administration samt närvaron på sociala medier är det däremot pengar i sjön.

Samarbeta med andra

Att ordna egna arrangemang är dyrt och arbetskrävande. Det blir många gånger både billigare för föreningen (delad kostnad och delat arbete) och ett bättre besökt arrangemang om flera föreningar samarrangerar. Är föreningens aktiva med i andra föreningar eller känner personer som är det? Att hitta oväntade samarbeten kan locka fler att bli besökare.

Tjäna pengar på verksamhet

Att göra något i föreningen behöver inte bara betyda utgifter. Det går utmärkt att kombinera, och är ju dessutom många gånger alldeles nödvändigt för att få råd till det man vill.

Deltagaravgifter

När vi har arrangemang som är utåtriktade, eller kurser av olika slag, är det möjligt att ta en avgift av deltagarna. En avgift är inte alltid "avskräckande", det kan faktiskt vara publikdragande. En avgift höjer ofta statusen på arrangemanget och gör att det ser

mer seriöst ut. Nivån på avgiften beror inte i första hand på vilka kostnader man har, utan allra mest på vad man tror att deltagarna är beredda att betala. Fast många gånger är vi för rädda att ta betalt, och tar därför alldeles för låga avgifter.

Event, loppmarknad, mässor

Föreningen kan ordna aktiviteter som man tar entré för, och där man går in för att tjäna pengar. Fast var klar över att det är ett risktagande. Det kan också sluta med underskott. Det kan ibland gå att få förlustgarantier från kommun eller företag – alltså ett löfte om att ställa upp med max ett visst belopp om arrangemanget går med förlust.

Istället för att själv locka till sig folk kan man ställa upp där folk ändå samlas. På en loppmarknad kan man hyra ett bord och sälja saker som medlemmar gjort eller skänkt, sälja svalor och samtidigt sprida information om allergier och om föreningen.

Det är mycket enklare, och ekonomiskt riskfriare, att finnas med på ett hörn under ett arrangemang som någon annan står för. Många kommuner arrangerar "Hälsans Dag" eller liknande arrangemang där föreningen kan visa upp sig.

ABF

Förbundet är medlemsorganisation i ABF, precis som de alla flesta andra inom funktionshindersrörelsen. De kan täcka en del kostnader som har med folkbildning att göra. Alltså studiecirklar, kurser och kulturarrangemang. Reglerna skiljer sig mellan de olika ABF-avdelningarna (eftersom deras ekonomier gör det). Landstingens och kommunernas bidrag till studieförbunden är väldigt olika runt om i landet.

En studiecirkel kan handla om nästan vad som helst, egentligen är det bara fantasin som sätter gränsen. Framför allt ABF men också förbunds-kansliet kan ge tips. Är ni minst tre personer i föreningen som träffas minst tre gånger kring ett ämne så finns det alla anledningar att kontakta ABF. Ett tips kan vara att köra en cirkel i anslutning till styrelsemötena.

ABF kan hjälpa till med kulturarrangemang som föreläsningar, teaterföreställningar, musikinslag på årsmötet med mera. ABFs styrka är deras resurser och erfarenheter. De har personal som kan hjälpa er, lokaler, kontakter med föreläsare, musiker och andra medverkande. Ofta är deras kontakter så bra att de kan få bättre pris när det gäller att boka en artist eller en lokal.

Ställa upp som föreläsare

Många skolor, och ibland också andra föreningar, vänder sig till oss för att få hjälp med föreläsningar av olika slag. Att ta betalt för våra insatser handlar mest om att våga. Vill man ställa upp ideellt kan man ändå begära att föreningen ska få en inkomst av det.

De som varit aktiva ett par år har ofta både erfarenheter och kunskaper som andra vill ta del av. Var inte rädd för att ställa upp!

Minnesgåvor, jubileum, testamenten

Minnesgåva och jubileum

Vid begravingar och vid jubileum är det vanligt att man sätter in en gåva till något välgörande ändamål. Flera föreningar har fonder som skapats vid sådana tillfällen.

Fler och fler föreningar närmar sig 40-, 50- eller 50-årsjubileum. Det kan vara ett tillfälle att starta en insamling för att till exempel satsa på familjeverksamhet.

Testamenten

Flera föreningar har tagit emot testamenten från tidigare aktiva medlemmar. Ofta har det handlat om personer utan nära anhöriga, och som vill att deras tillgångar ska komma till nytta för något som var viktigt för dem. Här är det mycket viktigt att föreningen ser till att pengarna används på det sätt som den som testamenterade pengarna ville.

Lotterier, försäljning, insamling

Satsar föreningen på något av det här är ett första praktiskt steg att skaffa swish. Går snabbt och enkelt via föreningens bank. Kontanter blir allt ovanligare.

Sälja svalor

Förbundets svalor, där nettot går till Barnallergifonden, är lättsålda. Föreningen får åtta (8) kronor för varje såld svala.

Bingolotter, Sverigelotter

Ett gammalt klassiskt sätt att få in pengar. Det finns lotterier av många slag Bingolotter är ett. Kräver uthållighet och noggrannhet eftersom lotterna ska säljas och redovisas varje vecka. Sverigelotter är en variant på trisslotter. De kommer också från Folkspel, som driver Bingolotto. Föreningen köper lotterna för ett lägre belopp än man säljer dem för – mellanskillnaden är föreningens provision. Båda dessa beställs från www.folkspel.se

Egna lotterier i föreningen

Det finns fortfarande lottringar att köpa i många affärer som säljer kontorsvaror. Man kan också beställa olika sorters billiga skraplotter. Allra enklast är att göra en excel-fil som man numrerar från 1 till lämpligt antal (valfritt) och sedan får köparna välja nummer samt betala en femma eller en tia per valt nummer. Man antecknar namn och telefon/e-postadress.

Lotterivinsterna behöver vara lockande för målgruppen, mer åt "flärd och njutning" än åt "nyttig". En god tanke är att ha en lockande högvinst och dessutom så stort antal småvinster som möjligt. Så funkar triss: stora mängder vinster som leder till att man köper en ny lott och extremt få högvinster som är de köparna längtar efter men aldrig får. Ett sätt att öka "lockelsefaktorn" är att ha en högvinst där vinnaren får välja mellan tre alternativ. Då kan lotteriet visa upp tre fantastiska vinster men aldrig behöva betala ut mer än en.

Offentliga lotterier

Att ordna ett offentligt lotteri kräver tillstånd. Det är väldigt lätt att få ett sådant, bara att fylla i en blankett. Hjälpen är bara en googling bort. Sök på "lotteritillstånd ideell förening".

Gör upp med en livsmedelsaffär, en resebyrå och/eller några andra affärer om ett antal vinster. Låt medlemmarna sälja lotterna för 20 (eller 30) kronor styck eller sälj lotterna vid ett offentligt arrangemang typ julmarknad.

Ett bra lotteri har en lockande högsta vinst och många småvinster. Något att längta efter och goda vinstchanser lockar. Högvinsten kan gärna vara något som känns lite

”lyxigt”, till exempel en utlandsresa, spavistelse eller en teaterresa. Det kan också vara en bra teve eller surfplattA.

Om högvinsterna är prylar och lotteriet säljs på en mäsAa/marknad eller liknande är ett tips att ha fyra-fem högvinster där man avgör vem som får vilken högvinst när lotteriet sålts slut. Den som vinner en högvinst vet alltså i början bara att man vunnit en av de fem finaste vinsterna – men inte vilken av dem. Det gör att alla högvinster finns kvar under hela lotteriet – även när det bara är några tiotal lotter kvar. Det är förödande för lotteriförsäljningen om högvinsten går iväg med lottvinnaren strax efter att försäljningen startat.

Julkalendrar, julkort

Att sälja julkalendrar och julkort är andra sätt att dra in pengar. En möjlighet är att kombinera julkort och lotteri och göra ett julkortslotteri, där julkortet samtidigt är en lott.

Sälja saker

Det finns mycket som man kan sälja för att få in pengar. Det kan handla om skumbollar, strumpor, majblommor, julgranar, julkort, tulpaner, korvar och annat. Det gäller att tänka efter i tid så att man kan haka på när tillfället kommer!

Insamling bland medlemmarna

Att be medlemmarna om bidrag för till exempel att köpa in ny utrustning till föreningens lokal, eller för att ordna en barnfest, kan också ge pengar. Det är lättare att få pengar till något konkret än till “föreningens verksamhet”.

Om föreningen startar en sådan insamling är det mycket viktigt att tala om hur det gick!

Fonder och stiftelser

Leta på bibliotek och nätet

Det finns tusentals fonder och stiftelser att söka pengar ifrån. Du kan leta på nätet. En bra hemsida med bidragsmöjligheter, med inriktning på funktionsnedsatta, såväl för föreningar som enskilda är www.svcr.se Du kan också gå till ditt bibliotek och söka i GlobalGrant: www.globalgrant.com Här kan man söka sig fram med hjälp av olika

sökkriterier. Det tar lite tid att leta sig fram bland alla fonder. Men det kan vara klart givande. Du kan också söka i den hemma, men det kostar en eller ett par hundra.

Fonder som brukar ge bidrag

Postkodlotteriet/Blomsterfonden

Förbundets egen fond. Pengarna kommer från Postkodlotteriet och fonden delar ut cirka en miljon per år och allt går till allergiföreningar runt om i landet. Föreningen kan söka till läger och liknande aktiviteter, till exempel utflykter och bussresor, till lite större arrangemang i föreningen och till deltagande i konferenser som ger aktiva bättre kunskap för sitt engagemang eller för att pröva nya verksamhetsformer. Läger man sin aktivitet till Södergården Åre får man lite högre bidrag. Blankett finns på sajten för föreningsaktiva: www.forening.astmaoallergiforbundet.se/organisation/mallar

Högsta möjliga bidrag är 30 000 kr, men de flesta bidragen är på 5-15 000 kr.

Viktoriefonden och Radiohjälpsfonden

Det är samma sätt att ansöka till bägge fonderna – och samma sajt för att fylla i den digitala blanketten. Viktoriefonden ger bidrag till läger och lägerliknande aktiviteter för barn och ungdom. Bidraget går till medhjälpare/stödpersoner som kan underlätta för ungdomarna att tillgodogöra sig fritidsaktiviteterna. Många föreningar har fått bidrag för att klara kostnader för lägerledare härifrån. Man visa kvitton på sina kostnader när man redovisar.

Radiohjälpsens ger bidrag till föreläsningar för de egna medlemmarna. Det är helt okej att ha en offentlig föreläsning som också vänder sig till allmänhet eller en yrkesgrupp – men den måste också (i första hand) vända sig till medlemmar.

Ansökningarna behandlas två gånger om året. Det går bara att söka genom nätet. Stoppdatum är 1 mars och 1 september. Dagen efter är sajten stängd och det går inte att ansöka! Läs mer på www.radiohjalpen.se/sok-bidrag/nationellt

Bångs minne

Många föreningar har fått bidrag från den här stiftelsen för läger och andra aktiviteter för barn och ungdom. Det fullständiga namnet är Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne. Kan ge bidrag på upp till flera tiotusentals kronor.

Det gäller att vara ute i tid. Ansökan kan göras en gång per år. Sista ansökningsdag är 1 februari, blanketten kan laddas ner från 1 dec året innan och utdelningen sker 31 maj. Läs mer här: www.bangs-stiftelse.se/ansokningar.php

Kronprinsessan Margaretas minnesfond

Även den här fonden tillhör de som flest allergiföreningar fått bidrag ifrån, till verksamhet för barn och ungdom. Kan ge bidrag upp till flera tiotusentals kronor. Det finns ingen blankett vilket både gör det lättare och svårare. Tänk på att beskriva vad föreningen vill göra och tänk på att de som läser din ansökan vet bar en del om allergier och antagligen ingenting alls om din förening och vad ni tänker göra.

Ansökan ska göras senast 1 november, och innehålla fullständig uppgift om verksamheten samt ändamålet för bidragen. Bifoga verksamhetsberättelse och ekonomisk redogörelse för närmast föregående år samt ekonomisk plan för det år ansökan avser. Läs mer här: www.margaretas-minnesfond.org

Stiftelsen Lars Hiertas minne

Delar ut anslag för sociala ändamål för verksamheter som anses vara till allmänt gagn. De ger pengar i första hand till verksamheter. Inga bidrag ges till löner. Bidragen är på 5-60 000 kr och de delar ut 3 miljoner om året

Ansökan ska göras senast 1 oktober. De tar bara emot ansökningar via nätet – och man kan börja fylla i sin ansökan från 15 augusti Läs mer här:

www.larshiertasminne.se/sociala-andamal-slojder

Jerringfonden

Bidragen ges till verksamhet inriktad på barn och ungdomar med kroniska sjukdomar och funktionshinder. De ger pengar till fritidsverksamheter, läger och specialanpassad utrustning som barnen behöver.

Ansökan ska göras senast 20 oktober och görs på blankett som kan laddas ner från deras hemsida Läs mer här: www.jerringfonden.org/sok-bidrag/aktivitetsbidrag

Kungaparets bröllopsfond

Stiftelsen Kungaparets Bröllopsfond lämnar bidrag till utvecklingsprojekt och aktiviteter för grupper av barn och ungdomar med funktionshinder. Bidrag kan exempelvis lämnas till fysiska, kulturella och konstnärliga aktiviteter för barn- och ungdomsgrupper.

Bidrag lämnas inte till enskilda personer. Ansökan om bidrag sker genom stiftelsens digitala ansökningssystem

Ansökningstid 1 mars - 1 april Läs mer på www.kungligafonder.se

Allmänna Arvsfonden

Arvsfonden kallar sig "den ideella rörelsens riskkapitalist". De delar ut stora belopp varje år – men kräver också mycket av den som ansöker. Att få medel från Arvsfonden kräver att föreningen tar gott om tid på sig för att göra ansökan och det kräver en hel del arbete.

Det är främst tre kriterier en ansökan måste uppfylla:

- Projektet ska vara nyskapande – inte något man redan gör eller som redan finns på en massa andra ställen i landet
- Målgruppen ska var aktivt engagerad i projektet och man ska kunna visa att målgruppen verkligen vill det. Som exempel kunna visa att om projektet riktar sig till familjer med allergisjukdom så ska man kunna visa att projektet är utvecklad tillsammans med den målgruppen, inte bara vara till för den.
- Livskraft – verksamheten ska kunna fortsätta av egen kraft när projektpengarna slutat komma.

Arvsfonden ger bidrag både till verksamhet och till lokaler. Söker man för lokaler behöver det inte vara något nyskapande – men att efter att man byggt/förnyat lokalen

ska den kunna användas till sådant som inte gick att göra förut. Att få en sliten lokal att fungera bättre ger fonden inte bidrag till.

Ansökningar kan ske hela året, och handläggningstiden är cirka 6 månader Läs mer på www.arvsfonden.se/ansok-om-pengar

Lokala fonder och stiftelser

I varje kommun och län finns det ett antal fonder och stiftelser som ger pengar till de som bor just där. Håll utkik i lokaltidningarna och googla för att ta reda på hur det ser ut just hos er.

Lions

Ta kontakt med ortens lokala Lions-klubb. De brukar vara villiga att stödja verksamhet för funktionsnedsatta. De kan ge pengar till en verksamhet man vill genomföra, och som alltid är det lättare att få till barn- och ungdomsverksamhet

Majblomman

Det kan löna sig att ta kontakt med den lokala majblommekommittén för att få pengar till barnverksamhet.

Företagssamverkan (ofta kallad sponsring)

Eftersom det är så många som har problem med astma och/eller allergi är vi intressanta för många företag. Här finns det pengar att hämta till verksamheten, men det måste ske med varsamhet. Företagen vill ha vår trovärdighet och våra kontakter med en särskild kundgrupp och vi vill ha deras pengar. Ställer vi upp på ett sätt som skadar vår trovärdighet förlorar vi dubbelt. Både förtroende och framtida intäkter.

Samverkan med företag bygger på ett ömsesidigt avtal där bägge parter är vinnare. Det är inte bidrag eller anslag, utan bygger på att företaget får något tillbaka.

Som motprestation för att föreningen får pengar eller varor/tjänster (till exempel matvaror, en föreläsare, hjälp med utskick/annons, resekostnader, lokalkostnader ska företaget få något tillbaka. Det kan vara en reklamskylt i lokalen under arrangemanget, annonsplats i programbladet eller medlemsbladet, att de får några minuter under kursen, eller till exempel att de får ha med en folder när föreningen gör nästa utskick.

Samarbete med läkemedelsföretag är extra känsligt. Här har förbundet som policy att en samverkan inte ska ske med bara ett läkemedelsföretag, utan gör man det så ska det vara med flera.

Tigga gamla datorer och kontorsprylar

Många företag byter halvgamla datorer mot nya och snabbare. De kan också behöva banta sin verksamhet. I bägge fallen blir det utrustning över. Det kan löna sig att ringa eller skriva till dem och fråga om de har någon dator, projektor eller skrivbord över som föreningen kan få.

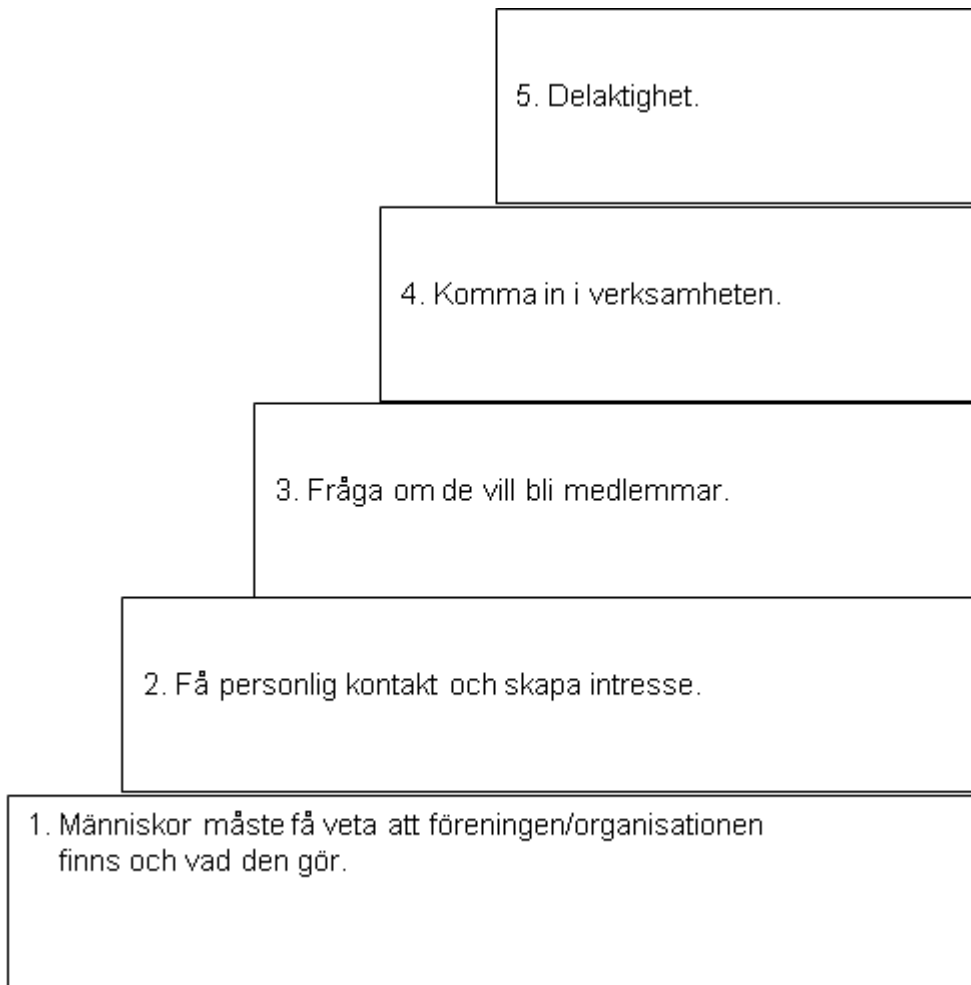
Idéer kring värvning

För att bli fler medlemmar måste allt fler vågar fråga människor de möter om medlemskap. För det handlar mycket om just det – att våga fråga.

Det är bara den som frågar som får svar. Ju fler man frågar desto fler ja-svar blir det. Visar personen ett intresse av något slag är mycket vunnet, försök då att få igång en dialog. Faktiskt så är mothugg och negativt intresse bättre än bristande intresse. Kom ihåg det!

Metoder för värvning

Vilken metod ni i er förening än väljer är nedanstående värvartrappa bra att ha som utgångspunkt.



Argument för medlemskap

Från ett grupparbete under ordförandekonferensen 2000. Det har gått några år – men det fungerar fortfarande.

När du frågar någon om medlemskap kan du få många olika svar. Här nedan kommer ett antal vanliga svar – och hur du argumenterar emot dem:

1. Nej, jag är ju egentligen inte sjuk – bara lite snuvig om våarna och när jag träffar katter.

Ditt svar:

- Man behöver inte ha en massa problem för att vara med, utan alla är välkomna. Och vet du att du med ditt medlemskap även stöder forskningen om astma och allergi.
- Då kan du ha pollen- och pälsdjursallergi. Vi kan tipsa dig om hur du undviker att bli överkänslig mot ytterligare allergen.
- Vi är många med "snuva" i föreningen. Du får information om din snuva via förbundet/förening.
- I gemenskapen får man information att bli bättre.
- Här finns plats för alla med stora som små problem.
- Det är en bra anledning att vara med.

Ditt svar kan öppna för en diskussion om vad förebyggande arbete (prevention) kan ge. Och om att man också kan delta i arbetet för att påverka samhällets och allmänhetens inställning.

2. Min allergi blir väl inte bättre för det?

Ditt svar:

- Jo om du är med har du chans att få bättre kunskaper om din allergi.
- Jo, det kan det. För vi har mycket information att ge, dessutom har vi roligt.
- Men du kan väl alltid lära dig mer, och dela med dig av din kunskap till andra.
- Vi har den kunskap du behöver för att göra ditt liv enklare.
- Du kan utbyta erfarenhet med likasinnade.

3. Jag har redan så mycket att göra att jag inte hinner vara med i en förening till.

Ditt svar:

- Arbeta om du vill eller låt bli, ditt stöd är viktigt även som passiv medlem, och du får Allergia som är en jättebra tidning.
- Nej, naturligtvis. Men är du med och stöder oss så betyder det mycket för oss
- Det tar ingen tid att vara medlem, men vi behöver ditt stöd, samtidigt kan du ha nytta av oss.
- Ju fler vi är desto mer kan vi påverka.

4. Jag är inte intresserad.

Ditt svar:

- Varför? /Informeras om verksamheten. Hälsas välkommen i framtiden/
- Här är vårt kort med tel.nr, Om du skulle ändra dig är det bara att höra av dig.
- Ja, men då får jag tacka för mej, men du vet att vi finns, här har du mitt kort så kan du ringa om du har några frågor.
- Du kan väl ta med dig den här broschyren i alla fall.

- Prova på ett års medlemskap och se vad du får ut. Du är väl intresserad av din egen hälsa?
- Du har kanske någon vän/släkting som kan vara intresserad?
- Är det något jag kan berätta som skulle kunna vara intressant för dig?

5. Jag har varit med förut men fick inte ut tillräckligt av det.

Ditt svar:

- Vad vill du ha/är intresserad av?
- Vad saknade du? Var det länge sedan? Vi vill påstå att det är annorlunda idag.
- Var det längesedan du var med? Det kan ju ha förändrats, vi jobbar kanske mera utåt idag. Kom gärna och var med utan några krav. Du är välkommen att höra av dej. /Lämna namn och telefonnummer/ Eller kan jag ringa dig när vi har träff?
- Vad hade du för förväntningar?

6. Jag vet tillräckligt om min allergi ändå.

Ditt svar:

- Vad bra! Vi behöver få tag i sådana som dig.
- Men det kommer nya rön och nya mediciner – den informationen får man enklast genom föreningen, och du får medlemstidningen Allergia.

7. Jag är redan med i Hjärt- och Lungsjukas Riksförbund.

Ditt svar:

- Vad bra! Då kan vi samarbeta.
- Astma- och Allergiförbundet kan bli ett komplement för dig
- Vad bra att du är medlem i en handikapporganisation. Men om du har astma- eller allergi eller liknande överkänslighet är vi föreningen för dig. Vi kan ge dig kontinuerlig information om nya råd och rön.
- Vad tycker du att det finns för frågor att driva?

Viktigt att tänka på i alla lägen:

- Var positiv.
- Visa att du tycker att Astma- och Allergiförbundet är viktigt.
- Anknyt till lokala frågor.
- Tala om vad man får för medlemsavgiften.
- Att vända alla svar till något positivt; ett samarbete mellan handikappföreningarna. Dela ut information till tveksamma.

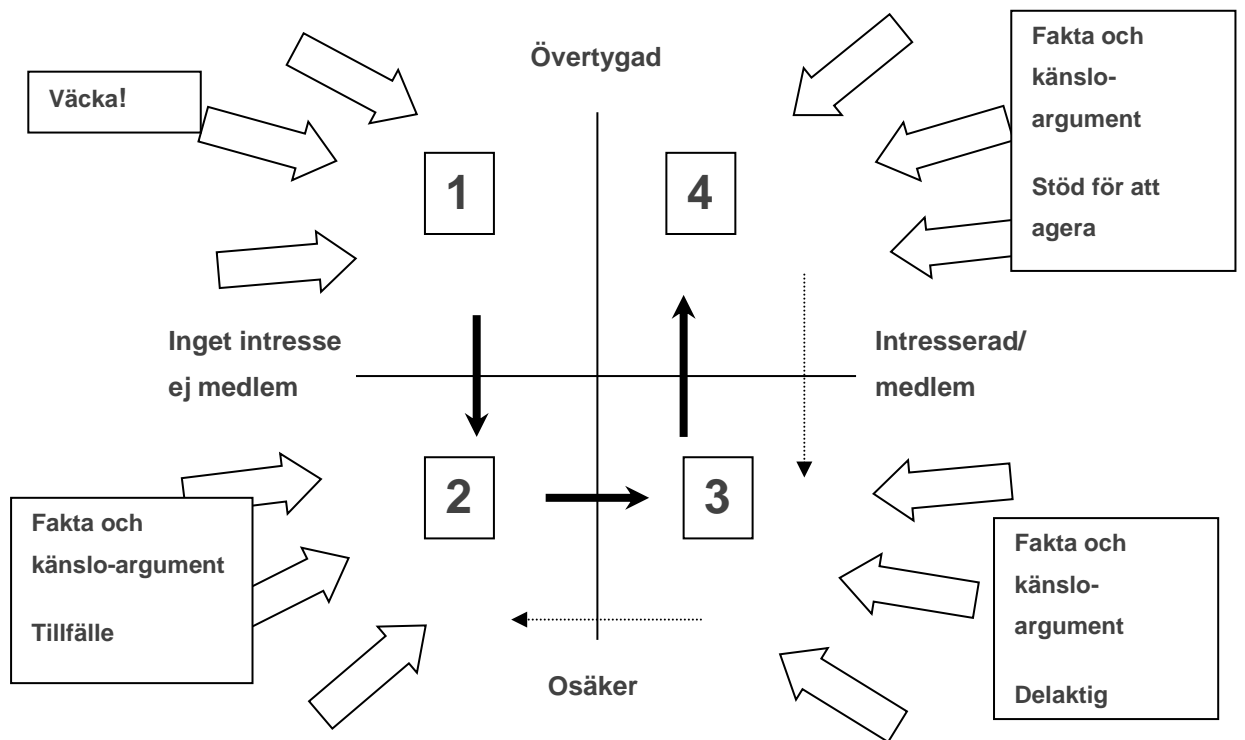
- Det är bra att träffa likasinnade och ha lite kul.

Processtänkande

Medlemsrekrytering är en process som ibland kan ta lång tid, i andra fall går det fort, beroende på var den blivande medlemmen befinner sig.

Nedanstående modell ger er några svar, men skapar även fler frågor.

Vi måste utveckla metoder och material för att möta folk där de befinner sig i sin motivations-cykel och arbeta strategiskt med att skjuta attityderna mot nivån "övertygad medlem".



I **attitydområde 1** befinner sig den som inte är ett dugg intresserad av astma- och allergifrågor. Han/hon upplever inga negativa konsekvenser av sin egen (eller andras?) attityder till astma och allergier, och har antagligen inga egna allergier.

För att skjutas in i nästa attitydområde behöver han/hon "väckas".

I **attitydområde 2** befinner sig den person som har ett visst intresse för astma- och allergifrågor och som börjat fundera kring vad det man själv gör har för betydelse – för sig själv och andra. Här kan man nog hitta många som har (eller har bekanta med) allergier, men som lite ser det som angeläget att själv vara medlem. Han/hon behöver såväl fakta som känslargument och tillfälle att gå vidare i sin attitydutveckling (det vill säga, att bli medlem).

I **attitydområde 3** befinner sig den tveksamme men intresserade. Kan vara den som är engagerad på grund av att barnen är små, eller på grund av tillfälligt intresse. Där finns också många medlemmar som senare kan komma att lämna organisationen på grund av bristande kontakt eller engagemang.

I **attitydområde 4** finns den övertygade medlemmen. Han/hon har en stark tillhörighet och engagemang som gör att det inte är svårt att bibehålla sitt medlemskap oavsett om man är föreningsaktiv eller inte. Övertygad Osäker Inget intresse ej medlem
Intresserad/ medlem 1. 2. 3. 4. Väcka! Fakta och känslargument Tillfälle Fakta och känslargument Delaktig Fakta och känslargument Stöd för att agera

Hur vi tar hand om nya medlemmar

Det är önskvärt att våra nya medlemmar blir aktiva, men vi måste respektera att det är medlemmen själv som bestämmer nivån på sitt engagemang.

Varje ny medlem i föreningen bör följas upp med en personlig kontakt

Personlig kontakt:

- När föreningen fått en uppgift på en ny medlem är en första personlig kontakt väldigt värdefull. Skriv inte brev det första du gör – ring istället. Var noga med att presentera dig – tala om ditt namn och var du ringer från.
- Fråga vad han/hon är intresserad av. Det skall du ha i bakhuvudet, när du sedan ser till att han/hon kommer in i föreningen.
- Berätta gärna i telefonen om föreningen, men börja inte med att dra in hela organisationen – distrikt, förbund, arbetsgrupper och så vidare. Det är för mastigt i den första kontakten.
- När du ringer bör du ha något att erbjuda, till exempel en fest, ett läger, en resa eller temamöte. Erbjud inte ett traditionellt "dagordningsmöte" det första du gör. Det är bättre att träffas runt ett tema eller en fest, där de nya medlemmarna har möjlighet att lära känna de andra i föreningen.

- Berätta vem medlemmen kan ta kontakt med om han/hon undrar över något. Helst bör det vara du, eftersom ni har pratat med varandra redan. Det är lättare som ny att ringa någon man känner lite grann.
- När du erbjudet den nya medlemmen en aktivitet – erbjud dig då att möta henne/honom någonstans.
- Det är alltid jobbigt att komma själv till en träff med okända människor. Därför är det viktigt att den som ringer kommer att vara med på sammankomsten.

Planera för verksamhet

Vad ska vi göra – och hur?

En allergiförenings hela liv hänger på att de aktiva gör det de är engagerade av. Alltså är grunden just att var och en ska göra det de brinner för att göra.

Men rätt så ofta kostar det ju pengar att göra något – och föreningens pengar är ju allas pengar, alltså måste man komma överens om vad man ska använda pengarna till. Det kräver att man tänker till tillsammans – och tillsammans planerar in vad föreningen ska göra och hur mycket det får kosta. Det är det som är demokrati. Att tillsammans komma överens.

Det finns många sätt att komma överens. Att träffas på ett möte och diskutera, eller att "träffas" i en Facebook-grupp och diskutera där. Eller mejla till varandra. Huvudsaken är att man lyssnar på de andras argument och försöker hitta en väg som alla tillsammans tycker är vettig.

Det är bra om föreningen gör en årsplanering, en verksamhetsplan och en budget, som årsmötet får ta ställning till. Det är alltid bra att kunna gå på inspiration och kunna göra en insats när tillfället kommer. Men för att kunna göra det behövs också en mer långsiktig tanke:

- Vad vill vi använda föreningens pengar till?
- Vad är det viktigaste vi vill göra under just det här året?

Även en liten förening mår bra av att ha både en plan och en budget. Den behöver inte vara så omfattande men att ta fram en sådan minskar risken att pengarna tar slut innan året gör det.

Oavsett storlek på föreningen är det viktigt att tänka på att inte planera in för mycket. Det är ingen idé att göra önskelistor. Tvärtom bör en plan bara ta upp det allra viktigaste. Det kommer alltid att hända saker under året – sånt man inte planerat för men som behövs!

Vem ska göra det?

Det är ingen plikt för en styrelse att genomföra verksamhet som ingen i styrelsen vill göra. Styrelsen ska leda föreningen, men den har inget monopol på rätten att göra något i föreningen. Tvärtom är dess uppgift att få så många som möjligt engagerade och att föreningens ekonomiska resurser fördelas mellan alla dessa på bästa sätt.

Det händer ibland att medlemmar ställer krav på vad styrelsen ska genomföra för verksamhet under året. Men inte själv vill ställa upp och göra en insats. Vill varken den som kommer med kravet eller någon annan göra det som medlemmen kräver – då blir den helt enkelt inte av. Grundregeln är:

- Gör det du själv brinner för – för det kommer du att göra gärna och bra
- Låt andra göra det de brinner för – stoppa inte andra som brinner bara för att du själv tycker att det är tråkigt

Styrelsearbete

Att sitta i en styrelse är ett förtroendeuppdrag – ett förtroende du fått till låns av föreningens medlemmar på årsmötet för att vara föreningens och medlemmarnas representant i olika frågor. Styrelsen ska verkställa årsmötets (det vill säga medlemmarnas) beslut och intentioner. Styrelsearbetet ska sedan varje år kontrolleras och granskas av (oberoende) revisorer som arbetar på uppdrag av årsmötet (medlemmarna).

Lokalt styrelsearbete

Styrelsen är föreningens högsta beslutande organ mellan årsmötena och ska bestå av minst tre personer. Den är beslutsmässig när minst hälften av ledamöterna är närvarande.

En styrelse har 3 viktiga uppgifter i den lokala föreningen:

1. Mobilisera resurser och skapa verksamhet: Viktigast av allt är att faktiskt göra något, att anordna en relevant och lokal verksamhet av något slag. Det betyder inte att styrelsemedlemmarna ska göra allt arbete eller anordna all verksamhet, men de har ansvaret att se till så att något händer. De ska också se till att medlemmar engageras och andra resurser mobiliseras så att verksamhet kan genomföras lokalt.
2. Säkerställa intern demokrati: Medlemmar i föreningen ska bjudas in till årsmöten och andra verksamheter i föreningen, hållas informerade om föreningen och dess verksamhet samt bjudas in till att engagera sig och påverka föreningen. I detta ansvar ingår även att aktivt ta del av och delta i länets och förbundets beslutsfattande.
3. Förvalta och utveckla föreningen: Styrelsen har ansvar för att förvalta föreningen och dess ekonomi, vårda föreningens namn och rykte samt odla goda relationer med samarbetspartners och lokalsamhället i övrigt. Men styrelsen har även ett ansvar för föreningens framtid, det vill säga att utveckla föreningen vid behov. Oavsett om det finns en valberedning eller inte är det styrelsens ansvar att sörja för att föreningen fortlever genom aktiv ledarförsörjning, kompetensutveckling och föreningsutveckling.

Styrelsemöten

Det finns inga krav eller bestämmelser i t.ex. stadgarna på hur ofta en styrelse ska ha styrelsemöten eller hur mötena ska genomföras. En del vill träffas fysiskt en gång i månaden och en del väljer att istället ha mötena på distans, ex. via telefon, mejl, Skype, videokonferens eller liknande. Det viktiga är att styrelsen själv väljer hur ofta och på vilket sätt de vill träffas och ta beslut. En del styrelser tar sina beslut via mejl och andra vill diskutera först och ta beslut sen.

När nya personer väljs in i styrelsen behöver de bli insatta i sin nya roll och styrelsens rutiner och arbetssätt. Vid sådana tillfällen kan man med fördel även passa på att diskutera och eventuellt förändra antal styrelsemöten per år, på vilket sätt de genomförs och hur besluten tas.

Roller i styrelsen

En styrelse måste bestå av minst tre personer, därutöver finns inga bestämmelser i stadgarna att föreningen måste ha en ordförande, kassör eller sekreterare. Man kan också dela upp arbetsuppgifterna mellan sig eller låta rollerna ambulera inom styrelsen. Styrelsen får själv välja hur den vill jobba och vem som gör vad under året.

Det enda som måste finnas är åtminstone två personer som är firmatecknare och som då har rätt att skriva på avtal i föreningens namn och hantera föreningens ekonomi/bankärenden. Nedan följer en lista på de vanligaste rollerna som brukar finnas i en förening och en förklaring på vad de gör.

Ordförande

Ordförande leder arbetet i styrelsen, sammankallar till styrelsemöten, delegerar arbetsuppgifter och är ofta föreningens kontaktperson gentemot förbundet och andra. Ordförande är också firmatecknare.

Kassör

Kassören sköter föreningens ekonomi och räkenskaper, betalar fakturor, redovisar för revisorer och gör bokslut inför årsmötet. Är firmatecknare. Av alla roller i styrelsen är kassören den kanske viktigaste, det är svårt att dela upp kassörens uppgifter på olika personer eller låta ansvaret för föreningens räkenskaper under året ambulera. Däremot går det utmärkt att anlita t.ex. en firma som sköter den löpande bokföringen och fakturahanteringen åt föreningen, men däremot kan kassören, ordföranden eller styrelsen aldrig delegera sitt ansvar för föreningens ekonomi till någon annan.

Sekreterare

Sekreteraren skriver protokoll från styrelsemötena, skriver ut, förmedlar och arkiverar protokoll, medverkar till att skriva verksamhetsberättelser m.m.

Studieorganisatör

Studieorganisatören håller kontakten med ABF, inventerar kunskap och behov av utbildning inom styrelsen, föreslår eller tar initiativ till studiecirkel m.m.

Ledamöter

Ledamöter är med på möten, bidrar i föreningsarbetet och är med och tar beslut i styrelsen.

Ersättare/suppleanter

Ersättare är med på möten, bidrar i föreningsarbetet och när så behövs deltar i beslut.

Andra viktiga roller utanför styrelsen:

Revisor och revision

En förtroendevald revisor väljs på föreningens årsmöte och har som huvuduppgift att granska hur styrelsen skött sitt uppdrag under verksamhetsåret samt kontrollera ekonomin och bokföringen i föreningen. En revisor jobbar på uppdrag av årsmötet för medlemmarnas räkning och är alltså inte underställd eller ansvarig inför styrelsen, utan

enbart inför årsmötet och medlemmarna. Eftersom revisorn har denna viktiga kontrollerande funktion kan en revisor inte samtidigt ha andra uppdrag inom föreningen eller vara närstående till någon som har ett uppdrag inom föreningen, detta för att undvika jäv.

En del föreningar väljer ibland att därutöver även anlita en auktoriserad revisionsbyrå, särskilt om man har fonder eller en stor omsättning av pengar men också för att vissa bidragsgivare kräver det för att överhuvudtaget få ekonomiskt bidrag. Om föreningen har en årsomsättning på mer än en miljon kronor kräver bokföringslagen att man anlitar en auktoriserad revisor vid granskning av bokföringen.

Valberedning

En valberedning jobbar liksom revisorer på uppdrag av årsmötet och medlemmarna. Valberedningen ska förbereda och föreslå lämpliga kandidater till olika förtroendeuppdrag inom föreningen. I den bästa av världar kan valberedningen matcha lämpliga kandidater med föreningens behov och utmaningar.

Ofta handlar arbetet i praktiken om att få de som sitter i styrelsen att sitta kvar eller att hitta någon som överhuvudtaget vill ta på sig ett uppdrag i föreningen. Likaså lämnas ofta valet av valberedning åt årsmötet att hantera när alla andra val är avklarade. Det är därför som ett uppdrag i en valberedning ofta kallas reträttpost för avgående styrelseledamöter, det är oftast sådana personer som väljs till ny valberedning. Men det är ofta en bra idé då dessa personer vet vad det innebär att sitta i styrelsen

För att läsa mer om hur en valberedning kan jobba, se boken Styrelsearbete i ideella organisationer, Sanoma utbildning 2013.

Tips till styrelsen:

- Tydliga rutiner och enkla mallar är styrelsens bästa vän.
- Enkelhet och upprepning är ofta ett framgångsrecept för verksamheten
- Planera först – Agera sedan.
- För att planera inför framtiden behöver man också utvärdera det man har gjort tidigare.
- Våga ifrågasätt och se över gamla rutiner.
- Skapa en tydlig arbetsfördelning inom styrelsen.
- Introducera nya ledamöter i styrelsearbetet och era arbetssätt.
- En bra dagordning och bra underlag i god tid inför styrelsemötena leder ofta till bättre möten.
- Försök att låta alla komma till tals någon gång under styrelsemötet, man kan t.ex. inleda varje möte med en runda där alla får berätta något bra/dåligt som hänt sedan sist.
- En passiv ordförande leder till ett passivt styrelsearbete som leder till en passiv förening och passiva medlemmar.

- Diskutera gärna flitigt men glöm inte att gå till beslut och anteckna vem som ska göra vad.
- Kom ihåg att ta korta pauser/bensträckare under mötet.
- Ha inte styrelsemöten för ofta – Det är sällan som det blir mer verksamhet i föreningen bara för att man har fler styrelsemöten.
- Alla beslut måste inte tas på ett fysiskt styrelsemöte, man kan ta beslut mellan mötena via telefon, mejl eller varför inte en chatt i ett forum eller sociala medier.
- För att vara en effektiv styrelse bör man vara 5-10 personer.
- Alla är bra på olika saker – Se till att alla känner sig behövda och hittar sin rätta roll i styrelsen.

Läs mer:

Professionell ideell – Christer Leopold, Sober förlag

Styrelsearbete i ideella organisationer – Albanson, Dansell, Sen, Törning, Sanoma utbildning